

OLAV BERGERSEN

Tordenskiold hjem til Norges nasjonalhelligdom

Den 28. oktober 1970 er det 280 år siden Tordenskiolds fødsel. Den 20. november 1970 er det 250 år siden Tordenskiolds død.

Da størsteparten av hans personlige eiendeler finnes i Norge og hans eget arkiv med personlige brev, skipsjournaler etc. ligger i Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs arkiv i Trondheim og sjøheltens hjem — Ringve i Trondheim — delvis er omdannet til et Tordenskiolds-museum, mener vi at hans jordiske levninger bør hvile i Norges jord, og da fortrinnsvis i hans fødeby.

Da året 1970 har to datoer med særlig tilknytning til Tordenskiolds liv, håper vi at overføring av Tordenskiolds jordiske levninger — med eller uten sarkofag — bør være foretatt innen sommeren før disse datoer.

Plasseringen av sarkofagen er intet problem. Det er stor og verdig nok plass på vår nasjonalhelligdoms grunn til et minnesmerke over ham som sannsynligvis reddet Norge fra å bli rent svensk.

Vi ønsker Tordenskiold hjem til Norge og håper Danmark viser storsinn og etterkommer en eventuell anmodning.

For å få saken best mulig belyst har vi fått kommandør Olav Bergersen — den anerkjente Tordenskiold-kjenner — til å skrive følgende artikkel:

Når jeg på anmodning skal uttale meg om den pågående strid om sarkofagen, så vil jeg gjerne til å begynne med peke på den ting, at når det er så vanskelig å komme på ordentlig talefot med danskene i denne sak, så er forklaringen ganske enkelt den at vi betrakter saken ut fra to helt forskjellige historiske perspektiver.

Vi i Norge ser det slik at når unionen mellom to folk blir oppløst, så er det et rimelig krav at hver part tar med seg ut av boet det som tilhører dem. Og da *Tordenskiold var norsk*, blir altså konsekvensen den at han etter atskillelsen også fortsatt er norsk.

Men det er her det danske perspektiv fortoner seg anderledes enn det norske. Da vi i 1920 hedret minnet om Tordenskiolds 200-års dødsdag, var det en dansk avis som forela en dansk professor i historie det noe eiendommelige spørsmål om Tordenskiold var dansk eller norsk. Vedkommende professor ga det like så eiendommelige svar, at den gang var der ikke noe Norge, altså heller ingen nordmann. Alle var danske, altså også Tordenskiold.

Her har vi altså en markert forskjell i perspektivene, og det er rimelig at man ikke kan komme til enighet. Men siden den gang er der gått 46 år. Spørsmålet er da: er perspektivet fortsatt det samme i Danmark? Merkverdig nok, ja! Den store danske avis Politikken skriver i alle fall i juni 1965, at nordmennene kan hevde at Peter Wessel var norsk av fødsel, men altså bare av fødsel! «Danskene vil påstå at Tordenskiold gjorde sine bedrifter på enevoldskongens foranledning.» Og derfor skulle han altså være dansk!

Men er da ikke danskene klar over at enevoldskongen også var Norges konge? Han hadde vært Norges eneveldige arvekonge siden Kalmarunionens dager, men Danmarks eneveldige arvekonge bare fra 1660. Før den tid var Danmark et valgrike, hvilket vil si under et adelsvelde.

At et slikt standpunkt skal kunne komme frem hos en stor dansk avis av i dag, er skremmende uforståelig. Går man fremdeles i Danmark og fabler om at det i 1814 «mistet» Norge. Man kan som bekjent fornuftigvis ikke miste det man ikke eier, og om ikke før, så bør danskene i alle fall ha fått sin historiske viten verifisert gjennom den famøse Grønlandssak i 1933, hvor det av Haagerdomstolen ble uigjenkallelig fastslått, at kongerikene Norge og Danmark hadde utgjort to særlige rettssubjekter.

Og da Trondheim kommune til minnefesten i Holmens kirke i 1920 hadde sendt en krans med inskripsjonen: «Til Norges nasjonalhelt fra Trondhjems by», da kom disse famøse ord ikke frem til Tordenskiolds sarkofag; de ble av den norske minister i København forandret til: «Tordenskiold fra hans fødeby».

Og da i våre dager ønsker ble hevdet i retning av de samme nasjonale tilbøyeligheter, da pekte Adresseavisen i Tordenskiolds fødeby i en leder på nødvendigheten av unnfalighet på området.

Sett i sammenheng gir disse to foreteelser — med 46 års mellomrom — oss også et perspektiv; men denne gang som uttrykk for en husmannsmentalitet, som det synes som dette land aldri skal kunne bli kvitt.

Men i Aalborg var i år samlet journalister fra alle Nordens fire land. De produserte en enstemmig resolusjon om at Norge burde ha sarkofagen. Det er også et perspektiv; og denne gangen av en bredde som aldri før. Det bærer bud om muligheter for et friere synsfelt hos de danske og et klarere ditto hos de norske.

Men nå personen in casu selv; hva har han å si om sin nasjonale bakgrunn? Les hans mange brev, så får du svar. Han kalte seg selv en fattig norsk gutt; og da han i 1712 skulle komponere sitt eget signet, valgte han som heraldisk uttrykksform sitt fedrelands nasjonale symbol, den springende norske løve med krone. Sterkere kan vel vanskelig et menneske markere sin nasjonale bakgrunn. Og da han så i 1716 ble opptatt i den danske adelstand, da tok han den norske løve med seg fra signetet og plasserte den i adelskjoldets ene felt som en manifestasjon av sin fortsatte nasjonale status.

I år feirer vi 250-årsdagen for Dynekilen, hvor Tordenskiold ved et raskt inngrep tvang Carl XII til over hals og hode å forlate Norge, som dermed var reddet for denne gang. Ingen kan vel bestride at denne innsats i følge sin natur må stå som et uttrykk for en bragd i hans fedrelands tjeneste. Bildet blir for så vidt også tydeligere derigjennom at besetningene på hans eskadre — både matroser og soldater — praktisk talt utelukkende var norske. Han understreker selv dette, når han overfor fellesmonarkiets konge hevder, at vi Dynekilens norske gutter har krav på en påskjønnelse, slik at «landsmændene» kan se at denne samme innsats er blitt vurdert etter fortjeneste. Og disse «landsmændene» er altså det norske folk.

Men Dynekilen er bare et ledd i hans virke på dobbeltmonarkiets fellesflåte i fedrelandets tjeneste, og denne tjeneste har i overveldende grad vært utført til fordel for Norges spesielle interesser. Det er også et perspektiv.

Og endelig til slutt: Vi sjøfolk ser i Tordenskiold nettopp inkarnasjonen av god norsk sjømannsånd. Og da Norge som sjøfartsnasjon — i tonnasje pr. innbygger — uten sammenligning er den første i

verden, og da i sjøfarten som sådan derfor nødvendigvis blir en eksponent for nasjonen i sin helhet, så følger herav at perspektivet i foreliggende sak for oss sjøfolk må fortone seg som noe unaturlig, når gjenstanden for vår sjømannsmessige hyllest ikke engang hviler i sitt fedrelands jord.

Det er etter alt dette grunn til å se frem til neste korsvei i striden om sarkofagen med større forhåpning enn hittil. Innen 12te november 1970 — 250-årsdagen for Tordenskiolds tragiske død og nedverdiggende behandling fra de danske myndigheters side — må det danske folk ha fått øynene opp for de riktige historiske perspektiver og dermed for forutsetningene for den riktige vurdering av det sjøfarende norske folks berettigede ønske.

Men minnet skal aldri dø . . .

Det hvisler i lette bølger,
Det runger fra skumhvit sjø:
Han er ikke mer iblant oss,
men minnet skal aldri dø!
Det suser fra Kingoes høyder,
fra slektens gamle grund:
Han er ikke falt for evig,
men lever i denne stund!
Han lever i hver en nordmann,
som dristig, med djerve tak
forsvarer vår fred og frihet
og strider for Norges sak.
I ungdommens friske framferd,
i mannsnot og dåd og dyst
det ligger en arv i bragden
fra Marstrand og Sveriges kyst.
Og hver gang en nordmann kjemper
mot urett og makt og vold
skal dette være hans heder:
Han er som en Tordenskiold.

Henry Strand